

Veri Toplama Yöntemleri

Prof.Dr.Besti Üstün

VERİ (DATA)

- Belirli amaçlar için toplanan bilgilere veri denir.
- Araştırmacının belirlediği probleme en uygun çözümlü bulabilmesi uygun veri toplama yöntemi seçmesine bağlıdır.

VERİ TÜRLERİ

- **Nicel Veri** : Bir deneyin sayılabilir, ölçülebilir özelliğini veren verilerdir. Sürekli nicel veri ve kesikli nicel veri olmak üzere iki türü vardır.
- **1) Sürekli nicel veri**: Ondalıklı değerler alabilen, ölçüm sonucu elde edilen verilerdir. Boy, kilo, ölçeklerden elde edilen puanlar gibi.
- **2) Kesikli nicel veri**: Sayılarak elde edilen ve tam sayılı değerlerdir. Hasta sayısı, öğrenci sayısı gibi.

VERİ TÜRLERİ

- **Nitel Veri** : Bir deneğin niteliklerini belirten verilerdir.
- **-Sınıflanabilen Nitel Veri**: Birbirinden bağımsız isim bildiren, kod ve numara ile gösterilebilen, sınıflara ayrılan verilerdir. Eğitim durumu, cinsiyet gibi.
- **Sıralanabilen Nitel Veri**: Belirli bir miktar belirtmeyen, bir sıra ya da dereceye göre elde edilen verilerdir.
- Örneğin, hastalığın evreleri gibi

Veri- Değişken

- Araştırma yaparken elde ettiğimiz veriler (nitel veya nicel) aynı zamanda araştırmamızın değişkenlerini oluşturur.
- Örneğin; yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi özellikler, bireyin benlik saygısı, tükenmişlik düzeyi araştırmanın değişkenleridir.

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

- Herhangi bir değişken tek başına bağımlı veya bağımsız olarak tanımlanamaz.
- İki değişkenden biri diğer değişkenle ilişkilendirildiğinde, ilişkinin yönüne göre bağımlı bağımsız sınıflaması yapılabilir.
- Değişkenlerden biri diğerine bağlı olarak açıklanırsa değişken bağımlı, bu değişkenle ilişkilendirilen diğer değişken ise bağımsız olur.

Örnek

- Örneğin; hemşirelerin tükenmişlik düzeylerinin hangi faktörlere bağlı olarak değiştiğini öğrenmek istiyoruz.
- Bu durumda hemşirelerin tükenmişlik düzeyleri bağımlı değişken, bununla ilişkilendirilen bireye özgü faktörler (eğitim durumu, mesleği sevme gibi) ise bağımsız değişken olur.

Veri Toplama Yöntemleri

- Gözlem
- Görüşme
- Anket
- Ölçekler

GÖZLEM

- Gözlem, herhangi bir ortamda oluşan davranışları ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir veri toplama tekniğidir.

Gözlem Çeşitleri

- Süresine göre gözlem çeşitleri
- Yapısına göre gözlem çeşitleri
- Yapıldığı yere göre gözlem çeşitleri
- Uygulama biçimine göre gözlem çeşitleri

Örnek

- Örneğin bir klinikteki ilaç uygulamalarında yapılan hataları gözlemleyerek öğrenmek istiyoruz.

Süresine Göre Gözlem Çeşitleri

1-Sürekli gözlem: Sürekli gözlemde incelenen olay başından sonuna kadar izlenir.

Örn: Hemşirenin ilaç uygulamaları ile bağlantılı olabilecek her türlü çalışması izlenir.

2-Zamanı gelince gözlem: Zamanı gelince gözlemde olay belirli bir zaman kısıtı içinde gözlenir.

Örn; tedavi saatinde gözlem yapabiliriz.

3-Aralıklı gözlem: Aralıklı gözlemde rasgele veya belirlenmiş zaman aralıklarında yapılan gözlemlerdir.

Örn; gündüz veya gece tedavileri

Yapısına Göre Gözlem Çeşitleri

1-Doğrudan doğruya gözlem: Duyu organlarımızla yapılan gözlemdir.

- Örn; Hemşire ilaç uygulaması yaparken doğrudan gözleme

2-Araçla yapılan gözlem: Belli gözlemsel araçlar kullanılarak yapılan gözlemdir.

- Örn: kamera ile

Uygulama Biçimine Göre Gözlem Çeşitleri

1-Dışarıda gözleme: Gözlenenin gözlemciyi görme olasılığı olmadan gözleme biçimidir.

Örn: ayna arkasından gözleme

2-Katılarak gözleme: Gözlemcinin gözlemlenen kişilerle birlikte olduğu ve onlardan biri gibi davrandığı gözlem biçimidir.

Örn; klinikte hemşirelerle birlikte çalışarak gözleme

GÖZLEM KILAVUZU

- Gözlem ve verilerin kaydedilmesini kolaylaştırmak amacı ve standart oluşturmak amacıyla geliştirilen ve gözlem boyunca kullanılan araçtır.
- Farklı gözlemcilerin aynı şeyleri gözlemlemesini sağlar.
- Gözlemciler arasında tutarlılığın kontrol edilmesini sağlar.

GÖRÜŞME

- Görüşme “sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir.”
- Yüz yüze yapılabileceği gibi telefonla, görüntülü telefonla, ses ve görüntü kaydedicilerle de yapılabilir.

GÖRÜŞME TÜRLERİ

- Araştırmada elde edilmek istenen amaca yönelik veri toplamada hangi yöntem uygunsa o seçilir.
- Grup görüşmesi
- Bireysel görüşme

GÖRÜŞME TÜRLERİ

- **Yapılanmış Görüşmeler:**
- Bu görüşme türünde görüşme soruları önceden hazırlanır. Görüşmeci bu plana göre görüşme yapar.
- Yanıtların çözümlenmesi kolay ancak derinlik sağlamada sınırlıdır.

GÖRÜŞME TÜRLERİ

- Yarı yapılandırılmış görüşmeler
- Görüşmeci önceden hazırlanmış soruları sormakla birlikte açık olmayan noktaları açıklığa kavuşturmak ve derinleştirmek için sorular sorar.

GÖRÜŞME TÜRLERİ

- Yapılandırılmamış görüşmeler
- Konu ile ilgili görüşmeciye büyük rol düşer, görüşmeci sorulacak soruların temel çerçevesini belirler, esnek bir yöntemdir.
- Verileri değerlendirmek ve kategorize etmek güçtür. Görüşmecinin oldukça deneyimli olması gerekir.

Görüşme Soruları

- İlk sorular ilginç ve cevaplaması kolay olmalıdır.
- Sorular genelden özele doğru sıralanmalıdır.
- Sorular ilgilerine göre kümelendirilmiş olmalıdır.

Görüşmenin Yeri ve Zamanı

- Görüşmeye gitmeden önce mutlaka randevu alınmalıdır.
- Seçilecek yerin sessiz, görüşülen kişinin konsantre olmakta zorlanmayacağı, rahat bir yer olması gerekir.
- Zaman açısından da kısıtlı, sıkışık bir anadok gelmemelidir.

Görüşmenin Artı ve Eksileri

- +Esneklik
- +Cevaplama oranınının yüksekliği
- +Anket veya ölçeklerle elde edilemeyecek derinlikte veriler
- -Yanlılığa açık bir yöntemdir.
- -Pahalı ve zaman alıcıdır.

ANKET

- Anket, belli bir araştırmanın amacına uygun düzenlenmiş soru listesidir.
- Anket tekniği araştırma yöntemleri arasında en çok kullanılandan biridir.
- Bunun sebebi kolay, ucuz ve bilgileri doğrudan doğruya toplamaya uygun oluřudur.

Anket Geliştirme Süreci

1. Aşama; - Amaç ve Soruları Belirleme
2. Aşama;-Madde yazma - Taslak Form Oluşturma
3. Aşama; Uzman görüşü alma ve Ön uygulama formu oluşturma
4. Aşama; Ön uygulama, sonuçlarını değerlendirme ve ankete son şeklini verme

Anket Hazırlanırken Dikkat Edilecekler

- Anket formunun başında katılımcılara yönelik kısa bir açıklama bulunur.
- Bu açıklamada anketin amacı, soruların nasıl cevaplandırılacağı belirtilerek deneklere çalışmaya katkıda bulduklarından ötürü teşekkür edilir.

Anket Hazırlanırken Dikkat Edilecekler

- Anketin Nasıl Cevaplanacağı Hakkında Tanıtıcı Bilgi
- Örnek Cevaplama
- Anketlere Numara Verme
- Cevap Kodu Haneleri

Anket Hazırlanırken Dikkat Edilecekler

Anketin Uzunluđu

- Ankette sadece araştırmanız için gerekli olan soruları sorunuz .
- Anketi cevaplama sđmđmđn olduğunca kolay ve hızlı olacak şekilde dđzenlemeye çalışınız.
- Asıl çalışmaya geçmeden önce mutlaka bir pilot çalışma yapıp cevaplama sđresini ve anketin geneli hakkında bir değerlendirme yapınız.

Anket Hazırlanırken Dikkat Edilecekler

Anketin Görünüşü

- Zorunlu değilse eğer kağıdın tek yüzü kullanılmalıdır.
- Yazı karakterleri yeteri büyüklükte olmalı ve satır aralıkları sık olmamalıdır.
- Sayfa numaraları olmalıdır.
- Eğer kullanılmışsa cevap kodları için ayrı bir sütun bırakılmalıdır.

Anket Hazırlanırken Dikkat Edilecekler

Anket Sorularının Hazırlanması

- Sorular cevap veren kişileri rahatsız edici türden olmamalıdır.
- Soru tipi anketin uygulanacağı örnekleme uyumlu olmalıdır.
- İlk başta en kolay cevaplanabilecek sorular konmalıdır.
- Daha az hassas konularla ilgili sorular başlangıca konulmalıdır

Anketin Olumlu Yönleri

- Ekonomiktir.
- Kolay uygulanabilir.
- Büyük örneklemelerden veri toplanabilir.
- Standardize cevaplar verir.
- Hazır cevaplardan sınıflandırmak kolaydır.
- Araştırmacının cevap vereni etkileme olasılığı düşüktür.

Anketin Sınırlılıkları

- Cevap verilme oranı düşüktür.
- Cevaplanan anketlerde cevaplanmayan veya yarım cevaplanan sorular olabilir.

Ölçekler

- Ölçekler bireylerin tutum ve davranış ve eğilimleri gibi (yargısal verilerin) soyut kavramların ölçülebilmesi için kullanılmaktadır.

Likert tipi ölçekler

- En sık kullanılan ölçekler likert tipi derecelendirme ölçekleridir.
- Ölçek maddeleri olumludan olumsuzya veya olumsuzdan olumluya olmak üzere 3-5-7 veya 9 'lu olabilir.
- Bireye belirli bir durum karşısında nasıl davranacağını seçmesi istenir.

Yapısal Nitelikler

- Ölçme araçlarının nitelikleri değişik kaynaklarda farklı biçimlerde ele alınmasına rağmen, nitelikler başlıca üç başlık altında ele alınmaktadır.
- Geçerlilik,
- Güvenirlilik
- Kullanışlılık

Geçerlilik

- Geçerlilik ölçülmek istenen özelliği tam ve doğru bir şekilde ve bir başka özellele karıştırmadan ölçebilme derecesidir.
- Örn; depresyon ölçmeyi amaçlayan bir ölçek depresyonu ölçmeli, farklı bir durumla karıştırmamalıdır.

Güvenirlilik

- Bir ölçeğin ölçtüğü bir şeyi her defasında aynı derecede ölçebilmesidir.
- Her ölçümde, ölçeği dolduran bireyin durumunda ölçülen konu ile ilgili bir değişiklik olmamış ise, ölçmenin aynı sonucu vermesi beklenir.

Güvenilirliği Sağlama Yöntemleri

- Cronbach Alpha (α) Katsayısı: İç tutarlılık katsayısıdır.
- Alpha değerinin +1.00'e yaklaşması testin kendi içinde tutarlılığının arttığını gösterir.
- Cronbach alfa katsayısı 70 ve üzerinde olduğunda kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir.

Ölçek Kullanırken;

- Araştırmanın amacına en uygun ölçek veya ölçekler
- Geçerli ve güvenilir
- Araştırmalarda sık tercih edilen
- Kullanılan ölçeğin değerlendirmesine hakim olma

Sonuç

- Veri toplama yönteminin amaca uygun seçilmesi
- Veri toplarken sistematik olma
- Verileri toplarken ve topladıktan sonra uygun şekilde sınıflandırma
- Bütün bunlar verilerimizi iyi analiz etmemizi sağlar.

